

STREET ART - ACCENT AL PEISAJULUI URBAN

Cristina ȘINCARI

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: This work contain an investigation about street art like accent of urban lanscape. Psychologically, people don't suport monotonous spaces because it's tiring for eyes, so art is the simplest way to organizing the image of the city. The article is followed by the analysis of some examples of street art in the city of Chișinău.

Key words: street art, urban lanscape, space, urban accent, graffiti, artist.

Evoluția vertiginoasă a peisajului urban, ce poate fi urmărită în ultimile decenii, alături de extensiile social-economice, fac ca spațiile urbane să fie tot mai intens supuse procesului de transformare fizică. Aceste transformări implică și arta vizuală publică care la rândul său are un rol considerabil în formarea identității peisajului urban.

Termenul de artă vizuală publică descrie la general operele create pentru spațiu cu acces public deschis, și presupune atât o artă realizată pentru a fi instalată în sit, cât și designul mediului urban în sine. Astfel, aspecte expresive și plăcute din punct de vedere compozițional și coloristic ale peisajului urban sunt asigurate de accente urbane.

Un astfel de accent urban, care este de facto un detaliu pronunțat prin intermediul liniei, culorii, dimensiunii, formei sau localizării – este *street art*. De regulă termenul *street art* sau mai specific *post-graffiti*, este folosit pentru a distinge arta contemporană din spațiul public. Cu alte cuvinte *street art* este un termen general care însumează toate direcțiile sau tipurile activității creative în peisajul urban. De obicei, această artă se percepe prin imagini, ilustrații sau simboluri care sunt destinate să transmită un mesaj, fără a avea un caracter publicitar.

Lucrări de acest gen, pictate sau gravate pe pereți și alte suprafețe publice sau private, care nu sunt destinate acestui scop, fiind realizate fără consimțământul proprietarului, pot constitui chiar un act de vandalism. Opere *street art* pot fi ușor identificate și diferențiate de acte de vandalism prin faptul că primele sunt realizate în timp îndelungat, fără stresul fugii la apariția autorităților publice și se pot realiza pe suprafețe mari, conform unui concept bine stabilit.

Prin mijloacele *street art*-ului pot fi subliniate proprietățile spațiului arhitectural în care este încadrată pictura; se poate modifica acest spațiu și crea altul nou sau se poate ignora spațiul real existent, însă întotdeauna creând un alt mediu, altă realitate [1]. O altă sarcină a lucrării de *street art*, poate să atragă atenția asupra unui spațiu sumbru, în stare de degradare, pentru îmbunătățirea aspectului arhitectural și artistic al peisajului urban. Artă e capabilă să trezească cele mai intime emoții din motiv că terapiile de tip artistic apelează la valorile lăuntrice ale individului.

Caracterizată de trăirile colective și modul de gândire inerent erei, *street art* trece treptat în categoria unei forme de artă general acceptată. Nefiind încă oficial recunoscută totuși putem menționa faptul că, deja există multe lucrări de acest gen care sunt expuse și arhivate în multe muzee de artă contemporană din lume, în special în muzeele de artă contemporană americane din orașele: New York; Toronto; Houston, dar și în Sankt Petersburg, Rusia.

Graffiti reprezintă, în primul rând, comunicare și servește la răspândirea unui mesaj, de exemplu a unui mesaj politic în condițiile de ilegalitate (semnul "V" desenat pe ziduri în vremea unor regimuri totalitare, slogane de protest, mesaje naționaliste în perioada de ocupație străină etc.).

Fără a intra în istoria picturii murale cu cele mai vechi picturi rupestre ce conțin semne și amprente, șabloane de mâini, fapt confirmat prin vestigiile descoperite pe stâncile din: Cueva de las Manos (Argentina), Serra da Capivara (Brazilia), Magura (Bulgaria), La cueva de Altamira (Spania) etc.; Putem spune că precursorii apariției în creația secolului XX sunt comentariile politice și sociale de pe zidurile construcțiilor publice [2].

Se consideră că un prim exemplu de *street art* este *graffiti*-ul „Kilroy Was Here”, apărut la începutul anilor 1940. Fraza și desenul au devenit asociate cu Sistemul Informațional Geografic din acea perioadă [3]. Totuși o mare parte din ce poate fi definit ca *street art* în prezent își are originea datorită *boom*-ului de *graffiti*, din orașul New York, începând cu anii '60, iar apogeul se atinge în perioada anilor '80 odată cu pictarea cu spray a metrourilor din Bronx (cartier al orașului New York, SUA) [4]. Desenele erau compuse din inscripții ce conțineau pseudonimul și numărul străzii pe care locuia autorul [5].

Street art-ul, devenind un accent al peisajului urban, contribuie la dezvoltarea artistic-urbanistică a orașului întreg. În primul rând, acest tip de artă este capabil să revitalizeze viața culturală și socială a orașenilor. Deasemenea, în funcție de cum este percepută imaginea urbană, pozitiv sau negativ, pot fi atrași sau respinși spectatorii acestuia - fie locuitori autohtoni, turiști sau investitori. În acest fel, imaginea urbană funcționează ca un adevărat ghid, în care lizibilitatea urbană conferă diferențiat un anumit grad de descifrabilitate al peisajului urban pînă la nivel de individ [6].

Practic, nu există nici un oraș în lume, fără această formă de manifestare a artei, din acest motiv, totalitatea ideilor și conceptelor trebuie să fie loiale sistemului holistic alcătuit de idei sociale, morale și estetice. Astfel, ținînd cont de ideologie – artistul este liber să aleagă conceptul, tipul și metoda de reprezentare.

Street art cunoaște mai multe tipuri sau forme de exprimare creativă, care le vom prezenta mai jos, precum urmează:

1. *Graffiti* este o formă de *street art* ce stă la baza apariției sale. Constă în inscripții și desene, pentru crearea cărora se folosește o varietate de fonturi, uneori semnele grafice fiind comasate în imagini. Sunt cunoscute mai multe tehnici de aplicare: *throw-up*, care presupune folosirea unei culori sau două, una pentru contur și alta de bază; *blockbuster* și *bubble* se disting prin litere mai evidențiate, masive, deseori de formă cubică sau respectiv de bule; *wildstyle* se bazează pe interconectarea unui număr foarte mare de contururi, ceea ce face dificilă citirea inscripțiilor.
2. *Pictură murală* cunoscută cu denumire de *monumentală* sau *muralis* – reprezintă o formă tradițională de *street art* cu lucrări care datorită tehnicii și a materialelor folosite (temperă, frescă, mozaic, alsecco etc.) aderă perfect la zidul pe care este executată.
3. *Stencil graffiti* – sau simplu *Stencil* este o formă de *graffiti* ce implică folosirea unui șablon pentru a aplica imagini. Pentru transpunerea desenului pe o suprafață arhitectonică se utilizează: fie un șablon fie un proiector.
4. *Reverse graffiti* – cunoscut sub denumire de *clean graffiti*, utilizează metoda de creare a imaginilor pe stratul de murdărie sau praf în care liniile desenului rămân curate.
5. *Wheat – pasting* – wheat paste este un adeziv compus din făină de grâu sau amidon și apă. Poate fi utilizat pentru a lipi postere, sau ca vopsea pentru desene murale.
6. *Proiecție video* – domeniu creativ separat preocupat de crearea și integrarea filmului, fotografiei, animației și designului grafic în mediul urban folosind pe post de pînză fațadele clădirilor.
7. *Art intervention* – formă de performance care constă în interacțiunea cu obiectele de artă deja existente.
8. *Guerrilla art* – particularitatea acestei tendințe fiind anonimatul autorilor, care trebuie să lase urme fără să-și dezvăluie identitatea. Cel mai important reprezentant al acestei arte este Banksy.
9. *Street installations* – adăugarea obiectelor tridimensionale pentru a interacționa cu mediul.
10. *Sticker art* – imaginea sau mesajul sunt afișate folosind stikere.
11. *Wood blocking* – lucrare pictată pe o bucată de placaj sau material la fel de ieftin, atașată de indicatoare stradale.
12. *Flash mobbing* – acțiune planificată în intermediul căreia un grup de oameni se adună brusc într-un loc public pe o perioadă scurtă de timp, efectuează o acțiune neobișnuită, apoi se dispersează rapid.
13. *Yarn bombing* – expuneri de tricotaje colorate în spații publice.
14. *Sculpturi „Lock On”* – gen de artă stradală unde artiștii creează instalații prin blocarea sculpturilor atașându-le de mobilierul public prin lanțuri, lăcăți de biciclete vechi etc.
15. *LED art* – presupune utilizarea de lămpi LED în crearea obiectelor de artă stradală.
16. *Rock balancing* – crearea instalațiilor din pietre de origine naturală prin suprapunerea în mod echilibrat una peste alta, fără a folosi materiale suplimentare.

Dacă ne referim la spațiul urban al orașului Chișinău, atunci identificăm mai multe tipuri de *street art* apărute pe parcursul ultimului deceniu. Pe data de 10 septembrie 2016, în cadrul festivalului *Street'O'Graffiti* cu tematica lucrărilor „*Colored cities*”, au fost create mai multe lucrări în stil *graffiti*, autorii fiind selectați în urma unui concurs. Un exemplu fiind realizat pe peretele din curtea liceului „A. S. Pușkin”, în tehnica *blockbuster* (Figura 1). Alte modele de *graffiti* elaborate de către artistul iZZY iZVNE (pseudonim), sunt localizate sub podul de peste Șoseaua Hîncești din regiunea Telecentru și pe bulevardul Grigore Vieru, unde este reprezentat un ram de sakura și pseudonimul autorului, lucrare intrată în cartea „100 European Graffiti” [7], (Figura 2).

Cea mai răspîndită formă de *street art* în Chișinău este cea *tradițională* sau a *picturii murale*. Un adevărat accent al bulevardului Decebal îl constituie „Peretele Gloriei: Decebal” (Figura 3). O pictură murală de 120 mp, elaborată de către artistul, Radu Dumbravă, localizată pe fațada principală a clădirii S. A.

„Hidrotehnica”, în 2017. Acest exemplu iscusit în care sunt reprezentați Decebal și trei războinici ai săi a fost creat de Ziua Independenței. Alte exemple de pictură murală sunt localizate pe pereții Stadionului Republican din strada București, elaborate în cadrul concursului dedicat Zilei Europei, organizat de ambasada Franței. Pictorii care au participat au transpus compoziții și picturi inspirate din folclorul autohton [8]. Pictura „Hora prieteniei” elaborată în tehnica *alsecco* de artistul Cristina Grati a fost nominalizată pentru locul I (Figura 4). Deasemenea în cadrul aceluiași concurs, a fost realizată și pictura „Moldoveanul vitruvian” în stația de troleibuz de pe aceeași stradă, autor fiind Sofia-Maria Namgaladze (Figura 5).

Orașul are și o varietate de *graffiti* de tip *stencil* elaborate cu ajutorul șabloanelor, autorii rămân anonimi (Figura 6).

Un exemplu deosebit de *street art* a apărut la Chișinău în cadrul concursului „Un Pic De Love” organizat de *locals*, *COR* și *10:90*. Pictura numită „Un Pic De Covor” a fost aplicată de pictorul Dumitru Potapov, conceptul elaborat de Nicolae Morozov, reprezintă covorul național moldovenesc. Lucrare ce cuprinde 300 mp, a combinat două tipuri: *pictura murală* și *proiecatărea video*. Inaugurarea a avut loc pe data de 10 mai 2018, la adresa str. 31 august 1989,78, prin intermediul unui show de lumini, însoțite de un mix muzical original. Proiecția video cu conținut unicat pentru fiecare strat aparte (imaginea conține circa 200 straturi), a fost pregătită de către Eugen Boico (Figura 7).

Spațiul public al orașului Chișinău deseori găzduiește activități de *flash mob*. Cel mai des sunt organizate *flash mob*-uri de cântec și dans. Activități de tip *dance flash mob* au avut loc: la Moldexpo, strada Ghiocelor 1, (10.10.2010), s-au implicat colectivele de dans *Eriada* și *SisnBro* [9]; în incinta Aeroportului Chișinău, bulevardul Dacia 80/3, (05.10.2013), *SisnBro* etc [10].

Datorită unui proiect care promovează cultura și arta în Republica Moldova, susținut de Agenția Elvețiană de Cooperare și Dezvoltare, un grup de femei au realizat un tip de *street art* numit *yarn bombing* în toate sectoarele orașului Chișinău (Figura 8).

Analizând exemplele studiate putem concluziona că, lucrările de *street art* realizate în orașul Chișinău reprezintă o comunicare deschisă a artiștilor din toate domeniile și a locuitorilor autohtoni. Peisajul urban este privit ca o opera culturală deschisă, ca o creație continuă a arhitecților, urbaniștilor, artiștilor vizuali etc., percepută ca pe o pânză, crează însăși identitatea orașului nostru și contribuie la creșterea sa culturală și economică.

Bibliografie:

1. Podlesnaia N., *Pictura monumentală din Basarabia și RSS Moldovenească*, Chișinău, 265p., (Teză de doctorat);
2. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Стрит-арт> (Accesat 14.03.2019);
3. https://en.wikipedia.org/wiki/Kilroy_was_here (Accesat 14.03.2019)
4. https://en.wikipedia.org/wiki/Street_art (Accesat 14.03.2019);
5. https://en.wikipedia.org/wiki/Graffiti_in_New_York_City (Accesat 25.03.2019);
6. Neacșu M.-C., *Imaginea Orașului, În Urbanismul*, București: Editura Pro Universitaria, p 7-13, 2010;
7. <https://locals.md/2015/10-graffiti-de-la-tanara-artista-izzy-izvne-create-in-2015/> (Accesat 14.03.2019);
8. <http://diez.md/2016/05/16/galerie-foto-street-art-inspirat-din-folcolorul-basarabean-zugravit-pe-gardul-stadionul-republican/> (Accesat 14.03.2019);
9. <https://www.youtube.com/watch?v=rsYJc7oPeas> (Accesat 25.03.2019);
10. <https://www.youtube.com/watch?v=1opYFTlcCRU> (Accesat 25.03.2019).

Anexe:

